

Towarzystwo
Ekonomistów
Polskich

#GOSPODARKAMAGLOS2023

DIAGNOZA I REKOMENDACJE DLA RZĄDU RP

sierpień 2024

O raporcie i projekcie TEP

”

Raport z projektu TEP pt. Gospodarka ma głos 2023, przedstawia syntetyczną diagnozę i rekomendacje sformułowane przez wybitnych ekspertów - ekonomistów i prawników - dla 12 obszarów tematycznych. Tematy te - organizując 12 debat w okresie lipiec-październik 2023 r. - uznaliśmy za najważniejsze dla Polski w roku wyborów parlamentarnych. Jesteśmy przekonani, że propozycje przedstawione w Debatkach i w Raporcie stanowią istotny merytoryczny wkład w publiczną dyskusję na temat koniecznych reform, których wprowadzenie będzie sprzyjać stabilnemu rozwojowi polskiej gospodarki i poprawie warunków życia w Polsce.

Dr Jarosław Janecki, Przewodniczący Rady TEP

Partnerami projektu TEP byli Dziennik Rzeczpospolita i portal rp.pl, dzięki którym upublicznieniu kolejnych nagrań z debat towarzyszyły artykuły omawiające treść każdej debaty i komentarze redakcyjne. Realizacja projektu nie byłaby możliwa bez wsparcia organizacyjnego Fundacji Arbitror.

Dziękujemy Fundacji Wolności Gospodarczej za finansowe wsparcie projektu oraz tym członkom Towarzystwa, którzy poświęcili swój czas na przygotowanie debat. Szczególne podziękowania składamy ekspertom, którzy przyjęli nasze zaproszenie do udziału w debatach.

Autorzy raportu: dr Ewa Balcerowicz, dr inż. Marcin Cichy, dr Jarosław Janecki, Damian Olko

SPIS TREŚCI

- 0 1 Stan i perspektywy polskiej gospodarki
- 0 2 Jak ustabilizować finanse publiczne?
- 0 3 Jak pokonać inflację?
- 0 4 O przyszłości polskiego rolnictwa: jak się przygotować do konkurencji z rolnictwem Ukrainy
- 0 5 Proste podatki – jak do nich dojść?
- 0 6 Co zrobić, aby w polskiej gospodarce było więcej konkurencji?
- 0 7 O przyszłości polskiego systemu emerytalnego: jak się przygotować do zmian demograficznych i na rynku pracy?
- 0 8 Jak zwiększyć dostępność mieszkań w Polsce?
- 0 9 Jak przeprowadzić transformację energetyczną Polski i zwiększyć konkurencyjność polskiej gospodarki?
- 1 0 Instytucje – co odbudować, co przebudować, a co zbudować na nowo w kontekście wyzwań rozwojowych?
- 1 1 Jak przeciwdziałać kryzysowi demograficznemu?
- 1 2 Ochrona zdrowia – pieniądze są, tylko trzeba wydawać je efektywniej
- 1 3 O projekcie

Stan i perspektywy polskiej gospodarki

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

prof. dr hab.
Monika Marcinkowska
Uniwersytet Łódzki

dr hab.
Andrzej Rzońca, prof. SGH
Szkoła Główna Handlowa, TEP

dr hab.
Jan Hagemeyer, prof. UW
CASE, Uniwersytet Warszawski

Gospodarka polska po 1989 r. rozwijała się bardzo szybko: siła nabywcza dochodów ludności wzrosła trzykrotnie, produkcja przemysłu przetwórczego – wbrew mitowi o deindustrializacji – zwiększyła się pięciokrotnie, a eksport – jedenastokrotnie. Jednak dotychczasowe sukcesy nie gwarantują przyszłych:

1. Wzrost polskiej gospodarki może spowolnić bardziej, niż prognozują organizacje międzynarodowe, gdyż zmniejszyła się jej odporność na wstrząsy;
2. Silny wzrost inflacji nadwątlił wiarygodność NBP;
3. Reguły fiskalne stały się fasadą za sprawą nieobjętych nimi nowych funduszy pozabudżetowych;
4. Następuje szybkie starzenie się ludności, a mimo to rząd PiS odwołał w 2017 r. wprowadzoną w 2013 r. reformę powolnego wydłużenia wieku emerytalnego i przywrócił poprzedni wiek emerytalny (65 i 60 lat). Niedostatku rąk do pracy nie złagodzą inwestycje.
5. Spadkowy trend stopy inwestycji utrzymuje się od wybuchu globalnego kryzysu finansowego. Po 2015 r. nie da się go powiązać ze wstrząsami w otoczeniu Polski;
6. Pogłębiło się wzajemne uzależnienie sektora publicznego oraz bankowego. Maleje rola sektora bankowego w finansowaniu gospodarki.

1 Stan i perspektywy polskiej gospodarki

Jeśli Polska ma nadal zmniejszać lukę rozwojową wobec najzamożniejszych krajów, musi wrócić do źródeł swojego sukcesu.

Konieczne są:

1. Wolnorynkowe reformy;
2. Integracja europejska;
3. Sprawne instytucje stabilizujące, w tym w szczególności:
 - niezależny bank centralny dbający o stabilny poziom cen
 - respektowanie reguł fiskalnych zapobiegających nadmiernemu wzrostowi długu publicznego;
4. Mniej państwa w bankowości i w innych sektorach;
5. Źródłem wzrostu – w warunkach kurczenia się zasobu pracy – powinna być innowacyjność przedsiębiorstw;
6. Konieczny jest wzrost cyfryzacji gospodarki, a do tego potrzebne są odpowiednie polityki państwa;
7. Konieczna jest odbudowa państwa prawa, bez którego inwestowanie i prowadzenie działalności gospodarczej jest zbyt ryzykowne;
8. Niezbędna jest reforma systemu edukacji po rządach PiS, które podważyło wcześniejsze reformy i doprowadziło do zapaści finansowej w edukacji.

Pod względem odsetka pracujących w populacji Polska do 2050 r. spadnie z 15 na 24 miejsce w UE. Z rynku pracy odejdzie nawet co czwarty pracujący. Za ten ubytek w około jednej trzeciej odpowiada obniżenie wieku emerytalnego.

dr hab. Andrzej Rzońca

Nauczyciel dyplomowany, czyli na najwyższym szczeblu kariery (a więc najlepiej wynagradzany w edukacji publicznej), obecnie zarabia mniej niż 60 proc. przeciętnej pracy w sektorze przedsiębiorstw. Skutkiem jest to, że ponad połowa młodych nauczycieli myśli o odejściu z zawodu.

dr hab. Andrzej Rzońca

Polska będzie potrzebować wysokich nakładów na transformację energetyczną, do 135 mld euro do 2030 r. Luka inwestycyjna wymagająca sfinansowania przez banki lub rynek kapitałowy to 77 mld euro, albo więcej, jeśli nadal będą blokowane fundusze unijne dla Polski.

dr hab. Jan Hagemajer

2 Jak ustabilizować finanse publiczne?

OGLĄDAJ DEBATĘ

dr Ludwik Kotecki
Członek Rady Polityki Pieniężnej

dr Sławomir Dudek
Instytut Finansów Publicznych

dr Mateusz Szczurek
Europejska Rada Budżetowa

1. W 2023 r. deficyt sektora finansów publicznych (SFP) sięgnął około 5,6% PKB*, z czego tzw. strukturalny deficyt około 4,5% PKB.**
2. W 2024 r. deficyt SFP prawdopodobnie przekroczy 5% PKB***, wskutek czego Polska może zostać objęta unijną procedurą nadmiernego deficytu.
3. Gospodarka finansowa państwa prowadzona jest w znacznej części poza budżetem państwa, co utrudnia kontrolę wydatków.
4. Polski rząd płaci o około 2 pkt. proc. więcej za zaciągnięcie długu niż Grecja (porównując rentowność obligacji 10-letnich).
5. Średni okres zapadalności polskich obligacji skarbowych należy do najkrótszych w UE (nieco ponad 4 lata), przez co w najbliższym czasie znacznie wzrosną koszty obsługi długu.

* Wypowiedź Ministra Finansów A. Domańskiego, zob. <https://biznes.pap.pl/pl/news/pap/info/3525495,deficyt-sektora-w-2023-r--wyniesie-5-6-proc--pkb---minister-finansow>

**https://www.ifp.org.pl/wp-content/uploads/2023/06/Zagrozenia3_net.pdf

*** *ibidem

2 Jak ustabilizować finanse publiczne?

1. Budżet państwa musi stać się z powrotem podstawą prowadzenia polityki fiskalnej – gdyż obecnie istnieje „równoległy budżet” w postaci wielu funduszy pozabudżetowych.
2. Ograniczenie emisji długu przez PFR i BGK, co przyniesie istotne oszczędności w kosztach obsługi zadłużenia.
3. Polityka fiskalna powinna wspierać walkę z inflacją poprzez ograniczanie deficytu SFP, tym bardziej że wysoka inflacja „pomaga” finansom państwa tylko na krótką metę.
4. Utworzenie Rady Fiskalnej może pomóc w diagnozie stanu finansów publicznych i informowaniu decydentów oraz opinii publicznej.
5. Decydenci muszą brać pod uwagę ryzyko wystąpienia silnej presji na rynku obligacji skarbowych (trudności w sprzedaży obligacji), która może być wywołana trudnym do przewidzenia zdarzeniem.

// Gdyby inflacja w 2022 r. wyniosła 2,5% (zgodnie z celem NBP), to relacja długu publicznego do PKB wyniosłaby niemal 56%, a nie 49%.

Ludwik Kotecki

// Koszty doprowadzenia do ładu w sytuacji silnej presji na rynku obligacji są potworne; nawet gdy to ryzyko jest odległe, np. 5-10% prawdopodobieństwa, to trzeba o tym pamiętać, bo konsekwencje będą fatalne.

dr Mateusz Szczurek

Jak pokonać inflację?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

prof. Joanna Tyrowicz
GRAPE

prof. Andrzej Sławiński
Szkoła Główna Handlowa

prof. Andrzej Wojtyna
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

1. Inflacja łamie relacje ekonomiczne między pracodawcami a pracownikami, pomiędzy konsumentami a dostawcami usług i produktów. Wysoka inflacja niszczy poczucie bezpieczeństwa.
2. Realny spadek zasobów gotówkowych osób fizycznych w bankach w okresie wysokiej inflacji wyniósł 150 mld zł (wyniki badań A. Sławińskiego, S. Kluzy)
3. Istnieje ryzyko pojawienia się procesów indeksacyjnych (waloryzacyjnych), co utrudni obniżanie dynamiki inflacji do założonego celu.
4. Często pomijanymi kosztami inflacji są koszty alokacji zasobów wynikających z rosnącej niepewności (m.in. wstrzymywanie się z procesami inwestycyjnymi).
5. Utożsamianie się banków centralnych z nowym celem populistycznych rządów (maksymalizacja tempa wzrostu gospodarczego), powoduje niezgodność niezależności banku centralnego de jure i de facto."
6. Badania pokazują, że świadomość erozji siły nabywczej dochodów konsumentów nie wpływa wyraźnie na ich preferencje polityczne.
7. Pojawiły się zachowania producentów takie jak efekt „shrinkflation” (zmniejszanie wielkości opakowań bez zmiany cen).

Jak pokonać inflację?

1. Należy odejść od praktyki pobudzania wzrostu gospodarczego przez ekspansję monetarną. Takie działanie zwiększa inflację i nieefektywność gospodarki.
2. Konieczne jest przypomnienie Radzie Polityki Pieniężnej, że ma jeden konkretny cel: jest nim pilnowanie, by inflacja nie przekraczała poziomu 2,5%.
3. W walce z inflacją trzeba patrzeć na cały układ zależności, czyli zarówno na politykę fiskalną, jak i politykę pieniężną.
4. Konieczna jest zmiana komunikacji banku centralnego. Komunikacja nie powinna polegać na odrzucaniu bądź pomijaniu istotnych dowodów, a także opinii ekspertów ekonomicznych na temat stanu gospodarki.

“ Od połowy 2018 r. następuje przyspieszenie częstości zmian cen (skracanie długości trwania ceny dla danego produktu lub usługi) od kilkunastu do kilku miesięcy. Wzrost cen jest odczuwalny zatem od pięciu lat, co wpływa na efekt przyzwyczajania się konsumentów do zmian cen.

prof. J. Tyrowicz

“ „Jeśli bank centralny nie potrafi realizować celu inflacyjnego i instytucjonalnie nie jest temu w stanie temu podołać, to należy rozpocząć dyskusję na temat korzyści kosztów wynikających z przystąpienia do strefy euro.”

prof. A. Wojtyna

O przyszłości polskiego rolnictwa: jak się przygotować do konkurencji z rolnictwem Ukrainy

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

Dr hab. Iwona Szczepaniak
Instytut Ekonomiki, Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej PIB

dr Jakub Olipra
Credit Agricole, SGH

Grzegorz Brodziak
Goodvalley Agro S.A.,
Polska Federacja Rolna

1. Proces przekształceń strukturalnych polskiego rolnictwa przebiega zbyt wolno.
2. Szeroka dostępność dopłat bezpośrednich sprzyja fragmentacji gospodarstw na drobne i niskotowarowe, a przez to ogranicza zastosowanie efektu skali produkcji. Przeciętna wielkość gospodarstwa w Polsce to 11 ha, w Niemczech i Francji to ponad 60 ha, w Hiszpanii 25 ha, w Holandii ponad 30 ha, zaś w Ukrainie ponad 1000 ha.
3. Brak długoterminowych strategii wspierania konkurencyjności sektora rolniczego przedłuża kryzysy i pogłębia brak rentowności mniej opłacalnych segmentów tego rynku.
4. Polska nie ma samowystarczalności żywnościowej w trzech sektorach: rośliny oleiste, ryby i owoce morza oraz wieprzowina.
5. Statystyki dotyczące liczby gospodarstw rolnych czy osób pracujących w rolnictwie są tylko mało precyzyjnymi szacunkami.
6. Ok 35% światowych zasobów czarnoziemów, najlepszych do produkcji rolnej gleb, leży w Ukrainie.

O przyszłości polskiego rolnictwa: jak się przygotować do konkurencji z rolnictwem Ukrainy

1. Należy szukać dla Polski możliwości pośrednictwa w handlu produktami rolnymi z Ukrainy w relacjach z innymi państwami Unii Europejskiej.
2. Polska powinna szukać perspektyw dla rozwoju przetwórstwa rolnego wysokomarżowych produktów rolnych z Ukrainy.
3. Należy rozwijać relacje handlowe z producentami rolnymi z Ukrainy, także z dużymi holdingami stanowiącymi 30% rynku rolnego w Ukrainie.
4. Należy szukać możliwości efektywnego wykorzystywania zasobów rolnych, niskoemisyjności i odnawialnych źródeł energii, zgodnie z mechanizmami tzw. europejskiego Zielonego Ładu.
5. Polityka rolna powinna uwzględniać ryzyka klimatyczne wpływające na podaż produkcji rolnej i transkontynentalne zmiany profili produkcji.

“ Mamy do czynienia z iluzją zatrudnienia w rolnictwie, czyli wiele gospodarstw istnieje tylko na papierze. Najgorsze jest to, że każdy ma tego świadomość i nikt z tym nic nie robi.

dr Jakub Olipra

“ Patrzymy lokalnie ale myślimy globalnie(...) Nawet jeżeli w naszej szerokości geograficznej skorzystamy gospodarczo przez pewien czas ze zmian klimatu, to za lat dziesięć, dwadzieścia, trzydzieści dotrą do nas kolejne skutki tych zmian.

Grzegorz Brodziak

5 Proste podatki – jak do nich dojść?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

dr Paweł Wojciechowski
Instytut Finansów Publicznych

dr Karolina Tetlak
Uniwersytet Warszawski

dr Tomasz Lasocki
Uniwersytet Warszawski

1. W Polsce mamy do czynienia ze skomplikowanym systemem podatkowym (m.in. w wyniku wprowadzenia nowych podatków, baz itd.).
2. Rekordowo dużo czasu przedsiębiorcy poświęcają analizie i wypełnianiu swoich zobowiązań podatkowych.
3. Skala opodatkowania w ostatnich latach w Polsce wzrasta, a nie maleje.
4. Z powodów podatkowych mamy do czynienia z przechodzeniem osób świadczących pracę do tzw. jednoosobowej działalności gospodarczej.
5. Preferencyjne opodatkowanie rolnictwa jest w praktyce redystrybucją na korzyść tego sektora, za którą płacą pozostali podatnicy.

5 Proste podatki – jak do nich dojść?

1. Uproszczenie systemu podatkowego, ujednoczenie baz podatkowych, progów, stawek itd.
2. Redukcja liczby danin i składek, uproszczenie sposobu ich obliczania przez podatników oraz poboru przez państwo.
3. Określenie przez rząd preferencji, tak aby mogły być realizowane wybrane, konkretne cele społeczne.
4. Uproszczenie ulg i wyłączeń podatkowych.
5. Przywrócenie właściwych nazw wszystkim daninom (podział na: podatki, opłaty, ubezpieczenia).
6. Trzeba przestudiować rozwiązania podatkowe funkcjonujące w innych, mniejszych gospodarkach UE, tak aby móc wykorzystać sprawdzone instrumenty i kierunki reform.

Wszyscy mają poczucie niesprawiedliwości, system podatkowy jest niesprawiedliwy, ponieważ jest nieprzejrzysty.

dr Paweł Wojciechowski

System podatkowy może być prosty, może kreować mniej ryzyk dla podatnika i państwa oraz być bardziej sprawiedliwy.

dr Paweł Wojciechowski

6 Co zrobić, aby w polskiej gospodarce było więcej konkurencji?

OGLĄDAJ DEBATĘ

dr Bartosz Turno
Kancelaria WKB:
Wierciński, Kwieciński, Baehr

prof. Adam Noga
Akademia Leona Koźmińskiego

dr Małgorzata Starczewska-Krzysztozek
Uniwersytet Warszawski

1. Bariery dla konkurencji są wysokie – Polska zajęła 25. miejsce na 38 krajów w rankingu OECD Product Market Regulation (2018 r.) Największym problemem jest negatywny wpływ własności państwowej – 35. miejsce, a także krępujące regulacje w sektorach sieciowych – 28. miejsce w rankingu 38 krajów.* W ostatnich latach polityka państwa jeszcze silniej ograniczała konkurencję.
2. Polityka państwa faworyzuje tzw. „narodowe czempiony”, co w połączeniu z niestabilnością i nadmiarem szkodliwych regulacji prowadzi do budowy rynków z firmami posiadającymi pozycję dominującą, utrudniając rozwój prywatnych konkurentów.
3. Negatywnie na stan konkurencji wpływały w ostatnich latach także zbyt luźne polityki – fiskalna i monetarna, oraz nadmiernie hojna pomoc publiczna. Zniekształceniom konkurencji sprzyjała ekspansja takich podmiotów jak Polski Fundusz Rozwoju i Bank Gospodarstwa Krajowego.
4. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) jest coraz mniej niezależny, co znajduje wyraz m.in. w treści decyzji dotyczących spółek Skarbu Państwa czy skupieniu działań na wybranych sektorach z przyczyn politycznych.

* OECD Product Market Regulation 2018: <https://www.oecd.org/economy/reform/indicators-of-product-market-regulation/>

6 Co zrobić, aby w polskiej gospodarce było więcej konkurencji?

1. Odwrócenie procesu nacjonalizacji i powrót do prywatyzacji spółek Skarbu Państwa, co pozwoli oddzielić funkcję właścicielską państwa od regulacyjnej, eliminując konflikt interesów.
2. Przegląd i zmiany regulacji ograniczających konkurencję, zarówno horyzontalnych, jak i sektorowych. Najważniejszym celem powinno być obniżenie barier wejścia na rynki, tak aby zdynamizować konkurencję, w tym ze strony zagranicznych firm oraz start-up'ów.
3. Gruntowna reforma systemu stanowienia prawa, w tym oceny skutków regulacji i procesu konsultacji. Jednym z elementów oceny powinien być wpływ na konkurencję.
4. Wzmocnienie niezależności UOKiK oraz zapewnienie mu potrzebnych zasobów wraz z jasnym celem polityki antymonopolowej w Polsce.
5. Istotnej poprawy wymaga praktyka stosowania prawa konkurencji przez krajowe instytucje, w tym sądy. Warto rozważyć powołanie komisji kodyfikacyjnej z zadaniem poprawienia przepisów antymonopolowych.

UOKiK powinien być niezależny i mieć cel ochrony konkurencji, a obecnie jest ściśle politycznie zależny. Jak się przeczyta analizę UOKiK dot. polityki cenowej Orlenu to wygląda jakby napisał ją rzecznik prasowy Orlenu.

prof. Adam Noga

Warto zastanowić się nad mniej rygorystycznymi przepisami ochrony konkurencji dla MŚP, by mogły łatwiej ze sobą współpracować i wzmacniać pozycję względem dużych firm, co byłoby korzystne dla konkurencji. W Niemczech i we Francji są takie przepisy.

dr Bartosz Turno

O przyszłości polskiego systemu emerytalnego: jak się przygotować do zmian demograficznych i na rynku pracy?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

dr hab. Agnieszka Chłoń-Domińczak
Szkola Główna Handlowa

dr Antoni Kołek
Instytut Emerytalny

Małgorzata Rusewicz
Izba Gospodarcza Towarzystw
Emerytalnych, IZFIA

1. Corocznie GUS potwierdza systematyczny spadek liczby ludności oraz urodzeń.* Jednocześnie prognozuje się dalszy wzrost liczby osób w wieku emerytalnym z 7,35 mln w 2022 r. do 8,98-11,09 mln w roku 2060.
2. Spada liczba osób w wieku produkcyjnym** i taki trend się utrzyma. Liczba takich osób spadnie z 22,17 mln w 2022 r. do 13,3 – 16,5 mln w 2060 r.
3. Różnica wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn skutkuje niższymi o ok. 1/3 świadczeniami emerytalnymi dla kobiet.
4. Największym wyzwaniem pozostaje przeciwdziałanie rosnącemu obciążeniu demograficznemu, tj. utrzymanie stabilności systemu emerytalnego oraz gwarancję dostosowania do społecznych potrzeb świadczeń w przyszłości.
5. W dalszym ciągu nie prowadzimy jako państwo solidnej edukacji społecznej na temat dodatkowych, poza ZUS, form oszczędzania (PPE, IKE, IKZE, PPK). Jednocześnie mamy niskie zaufanie obywateli do systemu emerytalnego.

*ludnosc stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym na 30.06.2023.pdf

** polska w liczbach 2022 pl_int 15.06.pdf

O przyszłości polskiego systemu emerytalnego: jak się przygotować do zmian demograficznych i na rynku pracy?

1. Promowanie rozwiązań wydłużających aktywność zawodową, szczególnie kobiet.
2. Stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego, a także zachęcanie do pracy po jego osiągnięciu.
3. Zastąpienie populistycznych transferów socjalnych (13. i 14. emerytura) podnoszeniem wysokości emerytury minimalnej.
4. Odpolitycznienie zagadnienia wieku emerytalnego, poprzez powrót do opartych na faktach i liczbach merytorycznych dyskusji.
5. Prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa na temat zasad działania systemu emerytalnego i oszczędzania.
6. Zmniejszanie luki demograficznej na rynku pracy przez prowadzenie przemyślanej polityki migracyjnej

“ Różny wiek emerytalny kobiet i mężczyzn, który mamy w Polsce jest reliktem. W Europie jesteśmy jednym z dwóch krajów, które mają zróżnicowany wiek emerytalny. Drugim jest Rumunia. Tylko tam różnica wynosi 2 lata, u nas wynosi 5.

dr hab. Agnieszka Chłoń-Domińczak

“ Za dziesięć lat, obojętnie kto dojdzie do władzy, będzie miał duży dylemat. Różnica między nami (ekspertami – przyp. red.) a rządzącymi jest taka, że my patrzymy z perspektywy systemu emerytalnego, który powinien być w długim horyzoncie czasowym ustabilizowany (...), a rządzący mają (dla obywateli – przyp. red.) co pięć lat nowości z pompą.

Małgorzata Rusewicz

Jak zwiększyć dostępność mieszkań w Polsce?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

dr Irena Herbst
Centrum PPP, SGH

prof. Waldemar Rogowski
Biuro Informacji Kredytowej, SGH

dr Adam Czerniak
SGH, Polityka Insight

1. Od 2009 r. polityka mieszkaniowa przestała dostatecznie wspierać dostępność mieszkań na wynajem po umiarkowanych czynszach.
2. Ze względu na różne niedoskonałości rynku kapitałowego w Polsce, dla wielu zamożnych Polaków giełda nie jest alternatywą dla inwestowania w mieszkania, zwłaszcza że nieruchomości są preferencyjnie opodatkowane.
3. Program Mieszkanie+ zawiódł, gdyż nie dostrzeżono, że jedynym sposobem na obniżenie stopy zwrotu dla prywatnych inwestorów z najmu mieszkań jest obniżenie kosztów finansowania.
4. Programy takie jak Bezpieczny Kredyt 2% to „niedźwiedzia przysługa” dla tych, którzy dopiero wejdą na rynek nieruchomości, bo jedyne co powodują to wzrost cen mieszkań.
5. Brak REIT-ów oraz niedostateczne wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) jako źródeł kapitału negatywnie wpływa na podaż (budowę) mieszkań.

Jak zwiększyć dostępność mieszkań w Polsce?

1. Głównym kryterium polityki mieszkaniowej powinno być takie dobieranie instrumentów, by cena mieszkań w relacji do zarobków obniżała się.
2. Planowanie i prowadzenie polityki mieszkaniowej jako całości, a nie zbioru odrębnych programów; unikanie nadmiernego mnożenia programów; wyrównanie warunków między wspieraniem zakupu i najmu nieruchomości przez instrumenty i regulacje państwowe.
3. Rozwijanie systemów oszczędzania na cele mieszkaniowe w powiązaniu z ulgami podatkowymi, zamiast dotacji publicznych na wkład własny.
4. Uwolnienie gruntów rolnych w granicach miast na inwestycje mieszkaniowe wraz ze wsparciem gmin przez państwo w opracowaniu planów zagospodarowania przestrzennego oraz realizacji projektów w formule partnerstwo publiczno-prywatnego (PPP).
5. Wprowadzenie podatku progresywnego od wartości nieruchomości (podatku katastralnego), rozważenie podatku od posiadania pustego gruntu.
6. Wprowadzenie przepisów umożliwiających działanie funduszom REIT, co poprawi jakość mieszkań na wynajem i ułatwi inwestowanie krajowych oszczędności w nieruchomości.

“ Mieszkanie jest towarem i powinno być towarem, ale powinno być dostępne i do tego są potrzebne różne narzędzia państwa. Natomiast pomysł utworzenia państwowego dewelopera jest bzdurą.

dr Irena Herbst

“ Powinny być stworzone REIT-y, żeby rynek najmu był profesjonalny i żeby krajowe oszczędności mogły finansować budowę nieruchomości na wynajem. Państwo może obniżyć podatek od dywidendy z REIT-ów.

dr Adam Czerniak

Jak przeprowadzić transformację energetyczną Polski i zwiększyć konkurencyjność polskiej gospodarki?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

Maciej Bando
Ekspert rynku energii

Maciej Stańczuk
Rafako

Dr Joanna Maćkowiak-Pandera
Forum Energii

1. Transformacja energetyczna jest absolutnie niezbędna, potrzebny jest realny plan odejścia od węgla. W tej kwestii istnieje daleko idący konsensus.
2. Krajowe górnictwo węgla kamiennego nie jest w stanie zapewnić elektrowniom wystarczających dostaw w konkurencyjnych cenach. Jest to schyłkowy sektor, biorąc pod uwagę trend dekarbonizacji.
3. Polska nie wykorzystuje potencjału ciepłownictwa (dziś uzależnionego od węgla), który mógłby wspomóc w bilansowaniu krajowego systemu energetycznego.
4. Pojawia się brak finansowania projektów generujących ślad węglowy oraz wypadania energochłonnych przedsiębiorstw z łańcucha dostaw w przypadku braku redukcji przez nich śladu węglowego.
5. Mamy niedostateczne inwestowanie w sieci dystrybucyjne energii elektrycznej;
6. Kończy się mechanizm wsparcia dla rynku mocy (ze strony UE), mamy rosnące zagrożenia blackoutem w perspektywie 2-4 lat, co jest efektem braku niezbędnych inwestycji.

Jak przeprowadzić transformację energetyczną Polski i zwiększyć konkurencyjność polskiej gospodarki?

1. Wydzielenie spółek dystrybucyjnych z dużych koncernów energetycznych, co powinno wpłynąć na zmianę ich strategii, przeznaczanie większej części z ich zysku na rozbudowę sieci. Ponadto, lokalne społeczności mogą wówczas wpływać na politykę energetyczną;
2. Przeznaczanie środków z handlu emisjami ETS oraz środki z KPO na inwestycje w sektorze energetycznym, w tym np. na transformację ciepłownictwa oraz na poprawę efektywności energetycznej;
3. Stworzenie systemu wsparcia finansowego dla inwestycji w energetyce jądrowej (szczególnie małych instalacji jądrowych, mając równocześnie na uwadze koszty związane z tą technologią i czasem, kiedy może być zaimplementowana);
4. Transformacja energetyczna dotyczy nie tylko dużych przedsiębiorstw, lecz także gospodarstw domowych. Konieczne jest gromadzenie i analizowanie danych poziomie mikro, by poznać modelu zużycia energii w gospodarstwach domowych;
5. Należy przedłużyć okres funkcjonowanie starszych bloków energetycznych, gdyż nie ma w krótkim okresie dla nich alternatywy;
6. Potrzebny jest program dedykowany przeciwdziałaniu ubóstwu energetycznemu.

“ Ceny energii dla gospodarstw domowych mogą wzrosnąć w 2024 r. nawet o około 70% przy założeniu braku kontynuacji stosowania „tarcz”.

dr Joanna Maćkowiak-Pandera

“ Od 2025 r. Polsce mogą grozić niedobory w generacji energii elektrycznej, co jest bardzo złą informacją dla rozwoju gospodarczego.

Maciej Bando

Instytucje – co odbudować, co przebudować, a co zbudować na nowo w kontekście wyzwań rozwojowych?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

Andrzej Halesiak
TEP, Instytut Spraw Publicznych
i Kongresu Obywatelskiego

dr Maciej Bukowski
WiseEuropa, UW

1. Jakość instytucji w Polsce w porównaniu z innymi krajami jest coraz niższa*, co wynika z niedostatku reform oraz wprowadzanych szkodliwych zmian. Coraz więcej instytucji ma charakter fasadowy i nie spełnia swoich funkcji.
2. Proces erozji instytucji dotyczy każdego z kluczowych obszarów: praworządności, jakości regulacji, efektywności państwa oraz zwalczania korupcji.**
3. Obsada ważnych stanowisk państwowych w coraz mniejszym stopniu oparta jest na kryterium kompetencji, a w coraz większym na kryterium lojalności politycznej.
4. Zaufanie firm działających w Polsce do ochrony prawnej i sądów jest 2 razy niższe niż średnio w UE (25% vs. 53%).***
5. Słabość instytucjonalna Polski przekłada się na brak zdolności do współtworzenia rozwiązań instytucjonalnych na szczeblu UE. Krajowe instytucje są nieefektywne w wypracowywaniu i wdrażaniu długoterminowych, strategicznych działań np. w obszarze transformacji energetycznej.

* Według Worldwide Governance Indicators Banku Światowego

** Ibidem

*** Eurobarometer

Instytucje – co odbudować, co przebudować, a co zbudować na nowo w kontekście wyzwań rozwojowych?

1. Przegląd i „odświeżenie” instytucji utworzonych w związku z wejściem Polski do UE, gdyż nie wszystkie są dostosowane do szybko zmieniającej się rzeczywistości.
2. Wzmocnienie samorządów poprzez m.in. przyznanie im większych możliwości w kształtowaniu regulacji obowiązujących na ich obszarze oraz stabilnego finansowania z podatków (np. wyższych udziałów we wpływach z PIT i CIT).
3. Gruntownej przebudowy wymagają instytucje dialogu społecznego i oceny skutków regulacji. Uczestnicy procesu legislacyjnego potrzebują lepszego dostępu do danych oraz analiz, które posiadają różne instytucje państwa.
4. W edukacji należy odejść od XIX-wiecznego modelu z centralną kontrolą państwa na rzecz decentralizacji i nadzoru eksperckiego i społecznego (zamiast politycznego nadzoru poprzez kuratoria).
5. Reform instytucjonalnych potrzebuje także m.in. ochrona zdrowia (o czym piszemy więcej dalej), opieka długoterminowa oraz rynek kapitałowy.

Formalnie według Konstytucji poseł odpowiada tylko przed wyborcami, a w praktyce jest awatorem nominowanym przez lidera partyjnego, który jako jednostka nie ma nic do powiedzenia.

dr Maciej Bukowski

Nie możemy funkcjonować na zasadzie, że przy zmianie politycznej główne reformy polegają na odwracaniu tego, co zrobili poprzednicy. Kluczowa jest umiejętność budowania konsensusu np. w takich obszarach jak polityka energetyczna i dekarbonizacja.

Andrzej Halesiak

11 Jak przeciwdziałać kryzysowi demograficznemu?

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

dr Oliwia Komada
EY Polska, GRAPE

Kamil Sobolewski
Pracodawcy RP

dr Aleksander Łaszek
TEP

1. Wg OECD do 2050 r. liczba Polaków o największej aktywności zawodowej (25-64 lata) spadnie o ponad 6 mln.
2. W kolejnych 30 latach każdego dnia roboczego z rynku pracy odchodzić będzie ok. 1000 osób w wieku produkcyjnym.
3. Na tle innych krajów UE Polska ma niską aktywność zawodową kobiet w wieku 55-64 lata. 60% nieaktywnych zawodowo kobiet jako przyczynę podaje konieczność opieki nad osobami potrzebującymi.
4. W dalszym ciągu mamy w Polsce ukryte bezrobocie, szczególnie w rolnictwie. Są to zarejestrowani rolnicy, którzy w praktyce nie partycypują w produkcji na rynek.
5. Stosunkowo mało Polaków pracuje na część etatu, pomimo iż dla starszych osób, jest to szansa przedłużenia aktywności zawodowej, a także sposób na poprawę własnej sytuacji materialnej.

11 Jak przeciwdziałać kryzysowi demograficznemu?

1. W krótkim terminie należy zwiększać aktywność zawodową osób w wieku produkcyjnym, głównie w grupie kobiet 50+.
2. Należy prowadzić mądrą politykę imigracyjną, dzięki której obcokrajowcy integrują się społecznie, kulturowo i są w stanie wypełnić lukę na rynku pracy.
3. W długim terminie należy przeciwdziałać spadkowi populacji kobiet oraz liczby urodzeń.
4. Wzrost efektywności wykorzystania pracy poprzez inwestycje i innowacje, ale również kształcenie w zawodach przyszłości o wysokiej produktywności.
5. Ograniczenie transferów socjalnych o populistycznym charakterze, które demotywują potencjalną aktywność zarobkową.
6. Tworzenie bodźców dla produktywnych zachowań, gdzie system zabezpieczeń społecznych nie zniechęca do pracy, a opieka zdrowotna zapewnia więcej niż jedynie zwiększenie przeżywalności (istotna jest długość życia w zdrowiu).

Obecnie korzystamy jeszcze z renty demograficznej. Udział osób w wieku poprodukcyjnym jest jeszcze relatywnie niski. Choć nie jesteśmy bardzo starzy, bardzo szybko się starzejemy.

dr Oliwia Komada

Powinniśmy skupiać się na tych osobach, dla których utrzymanie się na rynku pracy jest mniej atrakcyjne lub trudniejsze. To nie powinna być tylko polityka państwa ale to jest także interes firm.

dr Aleksander Łaszek

Ochrona zdrowia – pieniądze są, tylko trzeba je wydawać efektywniej

[OGLĄDAJ DEBATĘ](#)

Marcin Murawski
Uniwersytet Warszawski

dr Agata Sielska
SGH

Dr hab. Christoph Sowada
Uniwersytet Jagielloński

1. System ochrony zdrowia jest bardzo nieefektywny i wymaga zasadniczej reformy.
2. Jego nieefektywność powoduje punktowe kryzysy, które kolejne rządy zażegnują dosypywaniem pieniędzy; takie działania tylko na krótko rozwiązują problem i jeszcze bardziej pogłębiają nieefektywność.
3. Istnieją różnice zdań w kwestii, czy poziom finansowania publicznej służby zdrowia jest wystarczający; ale nawet ci, którzy uważają, że wydajemy w Polsce za mało są przekonani, że zwiększanie budżetu służby zdrowia nie poprawi poziomu opieki zdrowotnej w Polsce.
4. Mamy złą organizację leczenia i złą organizację finansowania służby zdrowia; w rezultacie jesteśmy w ogonie krajów OECD jeśli chodzi o stan zdrowia.
5. Mamy za dużą sieć szpitali, w dodatku wielooddziałowych, więc są kosztowne, a standard opieki nie może być dostatecznie dobry.

Ochrona zdrowia – pieniądze są, tylko trzeba je wydawać efektywniej

Potrzebujemy całościowej reformy systemu opieki zdrowotnej w Polsce; zasadą przewodnią przy budowie nowego systemu powinno być (1) niepłacenie za leczenie (jak teraz), ale płacenie za efekty zdrowotne; (2) system musi być budowany na długi okres i z myślą o tym, że będzie coraz więcej starszych ludzi wymagających szczególnej opieki.

Szczegółowe rekomendacje:

1. opracowanie i okresowe aktualizacje mapy potrzeb zdrowotnych;
2. ogólnokrajowa lista niezbędnych szpitali i specjalizacja szpitali, tak by mogły świadczyć usługi na wysokim poziomie, a cały system szpitalnictwa był ekonomicznie efektywny;
3. wycena usług za które płaci państwo, i z założeniem, że ocenia się wyniki leczenia, a nie płaci za samą procedurę;

(ciąg dalszy na następnej stronie)

// Z międzynarodowych badań wynika, że w Polsce zdrowie jest najważniejsze dla ludzi (w Niemczech jest ono dopiero na 3. miejscu)

dr Marcin Murawski

// Przykład najbardziej nieefektywnego wydawania publicznych pieniędzy na system opieki zdrowotnej to zamiana szpitala w zakład opiekuńczy dla osób przewlekle chorych.

W Polsce mamy tylko 200 łóżek na 100 tys. mieszkańców w zakładach opieki długoterminowej; w Niemczech i krajach skandynawskich jest ich 1200.

dr Agata Sielska

Ochrona zdrowia – pieniądze są, tylko trzeba je wydawać efektywniej

4. dla usług nieodpłatnych warto wprowadzić sprawdzoną w krajach skandynawskich niewielką opłatę ryczałtową za wizytę u lekarza („opłata za przemyślenie”, czy wizyta/usługi jest pacjentowi rzeczywiście potrzebna);
5. zbudowanie systemu opieki długoterminowej, która odciąży szpitale od opieki nad rosnącą populacją starszych osób niewymagających leczenia lecz opieki;
6. odciążenie szpitali przez ZPOZ. W Holandii 80 proc problemów zdrowotnych załatwia się w leczeniu ambulatoryjnym, w Polsce zaledwie 20 proc.
7. system finansowania opieki zdrowotnej jest centralny, więc racjonalne ekonomicznie jest centralne zarządzanie kolejką na zabiegi planowane (kolejka ogólnokrajowa, gdzie pacjent wybiera szpital, wiedząc jak długo czeka się na zabieg).

“ Nie idzie to jednak w parze z dbałością o stan swego zdrowia. Odpowiedzialność za zdrowie składamy w Polsce na państwo, zdejmując ją z siebie.

dr hab. Christoph Sowada

“ Tymczasem z badań wynika, że w 50 proc. za stan naszego zdrowia odpowiada styl życia (a tylko w 10 proc. opieka zdrowotna.

dr hab. Christoph Sowada

13 Eksperci – autorzy diagnozy i rekomendacji

1. Maciej Bando
2. Grzegorz Brodziak
3. dr Maciej Bukowski
4. dr hab. Agnieszka Chłoń-Domińczak
5. dr Adam Czerniak
6. dr Sławomir Dudek
7. dr hab. Jan Hagemeyer
8. Andrzej Halesiak
9. dr Irena Herbst
10. dr Antoni Kolek
11. dr Oliwia Komada
12. dr Ludwik Kotecki
13. dr Tomasz Lasocki
14. dr Aleksander Łaszek
15. dr Joanna Maćkowiak-Pandera
16. prof. Monika Marcinkowska
17. dr Marcin Murawski
18. prof. Adam Noga
19. dr Jakub Olipra
20. prof. Waldemar Rogowski
21. Małgorzata Rusewicz
22. dr hab. Andrzej Rzońca
23. dr Agata Sielska
24. prof. Andrzej Sławiński
25. Kamil Sobolewski
26. dr hab. Christoph Sowada
27. Maciej Stańczuk
28. dr Małgorzata Starczewska-Krzysztosek
29. dr hab. Iwona Szczepaniak
30. dr Mateusz Szczurek
31. dr Karolina Tetlak
32. dr Bartosz Turno
33. prof. Joanna Tyrowicz
34. dr Paweł Wojciechowski
35. prof. Andrzej Wojtyna

13 Projekt „Gospodarka ma głos. 2023” w mediach

Artykuły w „Rzeczpospolitej”

1. [Idą wybory. Czy polska gospodarka to wytrzyma?](#)
2. [Jak ustabilizować finanse publiczne?](#)
3. [Jak walczyć z inflacją? Jakie są jej koszty?](#)
4. [Jak się przygotować do konkurencji z rolnictwem Ukrainy?](#)
5. [Proste podatki – jak do nich dojść?](#)
6. [Co zrobić, aby w polskiej gospodarce było więcej konkurencji?](#)
7. [Jak się przygotować do zmian demograficznych i na rynku pracy?](#)
8. [Jak zwiększyć dostępność mieszkań w Polsce?](#)
9. [Jak ma wyglądać transformacja energetyczna w Polsce?](#)
10. [Instytucje – co odbudować, co przebudować, a co zbudować na nowo w kontekście wyzwań rozwojowych?](#)
11. [Gospodarka w obliczu starzenia się społeczeństwa](#)
12. [Ochrona zdrowia – pieniądze są, tylko trzeba wydawać je efektywniej.](#)

Komentarze red. K. Kowalczyka w „Rzeczpospolitej”

1. [Dawne sukcesy nie gwarantują świetlanej przyszłości](#)
2. [Podatek inflacyjny ma krótkie nogi](#)
3. [Jak NBP na dobrej drodze się gubi](#)
4. [Dlaczego potrzebna nam zielona rewolucja](#)
5. [Jak posprzątać podatkową stajnię Augiasza](#)
6. [Demonopolizacja pilnie potrzebna](#)
7. [Zderzymy się z emerytalną ścianą](#)
8. [Dlaczego ceny mieszkań lecą w kosmos](#)
9. [Polityka kulą u nogi polskiej energetyki](#)
10. [Polityczne awatary szkodzą gospodarce.](#)

Swoje cele Towarzystwo realizuje za pośrednictwem szerokiej gamy środków. Należą do nich:

- klasyczne naukowe konferencje i seminaria;
- dyskusje na tematy bieżące gospodarki;
- działalność klubowa, np. spotkania nieformalne (off the record) ze znanymi ekonomistami i osobami pełniącymi funkcje publiczne;
- realizacja programów tematycznych z zakresu gospodarki i polityki gospodarczej (np. program „Monitorowanie inicjatyw legislacyjnych”, którego celem było sygnalizowanie władzom publicznym, środowiskom biznesu i światu akademickiemu ekonomicznych konsekwencji aktów prawnych, jak również sugerowanie zmian w przygotowywanych lub już obowiązujących ustawach);
- działalność wydawnicza;
- obecność Towarzystwa na forum publicznym, włącznie z publiczną edukacją ekonomiczną (działalnością popularyzatorską).

Więcej informacji na [stronie TEP](#).

Zasadniczym celem TEP jest rozwój nauk ekonomicznych, popularyzowanie wiedzy ekonomicznej, wyjaśnianie zjawisk gospodarczych i społecznych współczesnego świata, dyskusja nad kształtowaniem się ładu gospodarczego w Polsce i świecie oraz wspieranie rozwoju ekonomistów młodego pokolenia.